

Innhold

Forord	V
Del I Introduksjon	1
Kapittel 1	
Innledning	3
1.1 Tema	3
1.2 Vern av folkehelsen – nasjonalstatenes eller EUs ansvar?	6
1.3 Om forholdet til EUs sekundærlovgivning	9
1.4 Temaets aktualitet og forskningsinteresse	12
1.5 Avgrensninger	13
1.5.1 Innledning	13
1.5.2 Hvilke virkemidler anvendes i nasjonal rus- og næringsmiddelpolitikk?	14
1.5.3 Avgrensning mot ikke-bindende virkemidler	16
1.5.4 Avgrensning mot EU- og EØS-rettens regler om skatter og avgifter	18
1.5.5 Avgrensning mot bestemmelsene om statlige handelsmonopoler i TEUF artikkel 37 og artikkel 16 EØS	21
1.5.6 Om behandlingen av EU- og EØS-rettens regler om fri bevegelse av tjenester	25
1.5.7 «Helseskadelige rus- og næringsmidler»	28
1.5.8 Avgrensning mot legemidler og narkotiske stoffer	30
1.6 Reelle hensyn	31
1.6.1 Innledning	31
1.6.2 Hvilke reelle hensyn ivaretas av artikkel 34 TEUF?	31
1.6.2.1 Hensynet til økt økonomisk velferd	31
1.6.2.2 Konkurrans hensynet	33
1.6.3 Folkehelsehensynet – hvorfor kan helseskadelige rus- og næringsmidler begrunne statlige inngrep i markedet?	34
1.6.3.1 Statenes politiske forpliktelser	34
1.6.3.2 Statenes folkerettslige forpliktelser	37
1.6.3.3 Samfunnsøkonomiske betraktninger	38
1.7 Metode	40
1.7.1 Innledning	40
1.7.2 Arbeidet er rettsdogmatisk	40

1.7.3	Hvilken betydning har det at reglene om det indre marked bygger på ulikt rettskildemessig grunnlag i EU-retten og i EØS-retten?	41
1.7.4	Hva kjennetegner EU-domstolens tolkningsstil?	43
1.7.4.1	Innledning	43
1.7.4.2	Rettsaktens ordlyd	43
1.7.4.3	Formålsoverordnet tolkning	44
1.7.4.4	Effet utile – rettsaktens «tjenlige virkning»	45
1.7.4.5	Konklusjon	46
1.7	Den videre fremstilling – bokens sentrale problemstillinger	46
Del II Handelshindringer – hvilke statlige tiltak i rus- og næringsmiddelpolitikken er alltid uforenelige med artikkel 34 TEUF? .		49
Kapittel 2		
Artikkel 34 TEUF – alle tiltak som hindrer adgangen til nasjonale markeder		51
2.1	Innledning	51
2.2	Markedsadgangstesten i <i>Trailers</i>	51
2.3	Hvordan anvendes markedsadgangstesten fra <i>Trailers</i> for å identifisere tiltak i nasjonal rus- og næringsmiddelpolitikk som omfattes av anvendelsesområdet til artikkel 34 TEUF?	56
Kapittel 3		
Importrestriksjoner		60
3.1	Innledning	60
3.2	Importforbud	60
3.2.1	Innledning	60
3.2.2	Rosengren – forbud mot privatimport av alkohol	60
3.2.3	Vurdering – hvilken betydning har det for nasjonal rus- og næringsmiddelpolitikk at importforbud alltid regnes som uforenelige med artikkel 34 TEUF?	62
3.3	Importformaliteter	63
3.3.1	Innledning	63
3.3.2	Krav om forhåndsstillatelse for import	63
3.3.3	Importlisenser	65
3.3.4	Vurdering – er det hensiktsmessig at importformaliteter alltid omfattes av artikkel 34 TEUF?	66
Kapittel 4		
Produktkrav		68
4.1	Innledning	68
4.2	Krav til rus- og næringsmidlers innhold	68

4.3	Produktmerking – helseadvarsler på tobakkspakninger	70
4.4	Vurdering – hvilken betydning har det for statenes adgang til å sikre et høyt nivå av beskyttelse av folkehelsen at nasjonale «produktkrav» omfattes av artikkel 34 TEUF?	75
 Kapittel 5		
	Andre tiltak som hindrer adgangen til det nasjonale marked.	77
5.1	Innledning.	77
5.2	Krav om undersøkelser for å avdekke etterspørsel eller et ernæringsmessig behov for berikede næringsmidler	77
5.3	Salgsforbud mot enkeltstående produkter – EUs «snusforbud»	79
5.3.1	Innledning	79
5.3.2	Hva var den opprinnelige begrunnelsen for EUs forbud mot salg av snus på det indre marked?	82
5.3.3	Er EUs «snusforbud» vedtatt innenfor rammene av EUs lovgivningskompetanse?	83
5.3.4	Vurdering – bør artikkel 114 TEUF tillegge EU lovgivningskompetanse til å forby salg av snus på det indre marked?	87
 Del III «Bestemte former for salg» – omfattes statlige restriksjoner på den kommersielle friheten til å selge og markedsføre helseskadelige rus- og næringsmidler av artikkel 34 TEUF?		
 Kapittel 6		
	Salgsregulering	95
6.1	Innledning.	95
6.2	Nasjonale salgsordninger som begrenser tilgjengeligheten av alkohol og tobakk	96
6.2.1	Innledning	96
6.2.2	Begrensninger i antall utsalgssteder for alkohol og tobakk, og antall skjenkesteder for alkohol.	96
6.2.3	Begrensede utsalgs- og serveringstider for alkohol	98
6.2.4	Personelle krav til dem som selger alkohol og tobakk	99
6.2.5	Aldersgrenser for kjøp av alkohol og tobakk.	100
6.3	Nasjonal prisregulering av alkohol og tobakk	102
6.3.1	Innledning	102
6.3.2	Den skotske modellen for minsteprisering av alkohol	103
6.3.3	Ordningen med minsteprisering av alkohol foreslått innført i England og Wales.	106
6.3.4	Har statene adgang til å innføre minstepriser for tobakksvarer?	108

6.4	Vurdering – hvilken betydning har det for statenes autonomi i rusmiddelpolitikken at nasjonal salgsregulering omfattes av <i>Keck</i> -doktrinen?	113
Kapittel 7		
	Reklame- og markedsføringsrestriksjoner	117
7.1	Innledning.	117
7.2	Hvorfor er reklame og markedsføring viktig i en moderne markedsøkonomi?.	117
7.3	Hvorfor er reklame og markedsføring viktig for å fremme den frie bevegelse av varer?	118
7.4	Hva var rettstilstanden vedrørende reklame- og markedsføringsrestriksjoner i perioden før EU-domstolens avgjørelse i <i>Keck</i> ?	119
7.5	Hva er rettstilstanden vedrørende markedsføringsrestriksjoner i dag?.	121
7.5.1	Innledning	121
7.5.2	<i>Keck</i> -doktrinen anvendelse på reklamerestriksjoner	122
7.5.3	Forbud mot alkoholreklame	124
7.5.4	Forbud mot synlig oppstilling av tobakksvarer	129
7.5.5	Forbud mot markedsføring rettet mot barn	135
7.6	Vurdering – er det hensiktsmessig at reklame- og markedsføringsrestriksjoner henføres under <i>Keck</i> -doktrinen?	142
7.6.1	Innledning	142
7.6.2	Hvorfor er det problematisk at reklame- og markedsføringsrestriksjoner for rus- og næringsmidler henføres under <i>Keck</i> -doktrinen?.	142
7.6.3	Hvorfor bør analysen av om reklame- og markedsføringsrestriksjoner utgjør forskjellsbehandling utformes i samsvar med rettspraksis vedrørende TEUF artikkel 110 og artikkel 37?	144
7.6.4	Er det hensiktsmessig at reklame- og andre markedsføringsrestriksjoner henføres under <i>Keck</i> -doktrinen?	147
 Del IV Berettigelse og proporsjonalitet – i hvilken grad kan vern av folkehelsen berettigede innføring av handelsrestriktive tiltak i nasjonal rus- og næringsmiddelpolitikk?		
151		
 Kapittel 8		
	Legitim motivasjon og proporsjonalitetsprinsippets formål	153
8.1	Innledning.	153
8.2	Hva vil det si at et beskyttelsestiltak er legitimt motivert i et ønske eller behov om å beskytte folkehelsen?	153

8.3	Svekker forbudet mot vilkårlig forskjellsbehandling og bruk av skjulte handelshindringer i artikkel 36 TEUF statenes adgang til å beskytte folkehelsen mot skadevirkningene av rus- og næringsmidler?	157
8.4	Hvorfor må nasjonale beskyttelsestiltak som tilsynelatende fremstår som legitimt motivert være forenelige med proporsjonalitetsprinsippet og hvordan har prinsippet kommet til uttrykk i rettspraksis?	158
8.5	Vurdering – hvorfor er omfattende proporsjonalitetsprøving problematisk?	161
Kapittel 9		
	Er tiltaket egnet?	164
9.1	Innledning	164
9.2	Egnethet – et krav om «effektiv» måloppnåelse?	164
9.3	Kausalitet – hvilke krav stiller proporsjonalitetsprinsippet til statens plikt til å fremlegge vitenskapelig dokumentasjon for at et tiltak er egnet til å nå en legitim målsetting?	169
9.4	Vurdering – svekker kravet om egnethet statenes adgang til å anvende handelsrestriktive tiltak for å sikre et høyt nivå av beskyttelse mot skadevirkningene av rus- og næringsmidler?	178
Kapittel 10		
	Er tiltaket nødvendig?	182
10.1	Innledning	182
10.2	Dokumentasjon av helserisiko – i hvilken grad pålegger nødvendighetskravet statene å dokumentere at rus- og næringsmidler utgjør en reell eller potensiell risiko for folkehelsen?	184
10.3	EU-domstolens nødvendighetsvurdering i <i>Rosengren</i> – hvorfor ble forbudet mot privatimport av alkohol betraktet som unødvendig?	189
10.4	Court of Session – er en ordning med «minimum unit pricing» et nødvendig tiltak for å bekjempe «binge drinking»?	192
10.5	<i>Gourmet vs Pedicel</i>	197
10.6	Prøvingsintensitet – har nasjonale myndigheter en «skjønnsmargin» til selv å avgjøre om et virkemiddel er nødvendig for å nå en legitim folkehelsemålsetting?	204
10.7	Vurdering – svekker kravet om nødvendighet statenes adgang til å sikre et høyt nivå av beskyttelse mot skadevirkningene av rus- og næringsmidler?	211

Kapittel 11

Forholdsmessighet i snever forstand?	214
11.1 Innledning.	214
11.2 Foretar EU-domstolen en «skjult» interesseavveining under egnethetsvurderingen?	216
11.3 Foretar EU-domstolen en «skjult» interesseavveining under nødvendighetsvurderingen?	218
11.4 <i>Gourmet vs Pedicel</i>	219
11.5 Vurdering – bør det foretas en avveining mellom statenes adgang til å fastsette et høyt nivå av beskyttelse mot skadevirkningene av rus- og næringsmidler og den frie bevegelse av varer?	222

Del V Avsluttende vurdering	225
--	-----

Register	232
Internasjonale traktater og avtaler.	232
Forordninger	232
Direktiver	232
Resolusjoner	233
Lover og forskrifter.	234
Uttalelser, retningslinjer, lovforarbeider mv.	234
Publikasjoner fra kommisjonen	235
Rettsavgjørelser og generaladvokatens forslag til avgjørelse.	236

Litteratur	243
-------------------------	-----

Stikkordregister	250
-------------------------------	-----